**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**
**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
**ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ЗАТВЕРДЖЕНО**
на засіданні кафедри
соціальної економіки
Протокол № 1 від 01.09.2026 р.

**ПОГОДЖЕНО**
Проректор з навчально-методичної роботи

_____ Каріна НЕМАШКАЛО

# СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

**робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

| | |
|---|---|
| Галузь знань | **І "Охорона здоров'я та соціальне забезпечення"** |
| Спеціальність | **І 10 "Соціальна робота та консультування"** |
| Освітній рівень | **другий (магістерський)** |
| Освітня програма | **"Управління соціальними проектами"** |

| | |
|---|---|
| Статус дисципліни | **обов'язкова** |
| Мова викладання, навчання та оцінювання | **українська** |

Розробники:
д.е.н.. професор _____ Галина НАЗАРОВА

к.е.н., доцент _____ Світлана МІШИНА

Завідувач кафедри
соціальної економіки _____ Галина НАЗАРОВА

Гарант програми _____ Андрій СЕМЕНЧЕНКО

**Харків**
**2026**

# ВСТУП

Соціальний захист населення є основною складовою політики будь-якої держави. Рівень його організації та формування безпосередньо впливає на добробут та здоров'я нації, можливість відтворення робочої сили. В системі соціального забезпечення важливе місце займає соціальне страхування, як інструменти протидії соціальним ризикам, пов'язаним з безробіттям, непрацездатністю та тимчасовою втратою працездатності. Соціальний захист та соціальне страхування є основою державної соціальної політики.

Мета навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти можливості вивчення теоретичних засад та набуття практичних навичок організації соціального захисту та соціального страхування населення.

Завдання навчальної дисципліни:

опанувати теоретичні засади, сутність та принципи системи соціального захисту та соціального страхування;

розглянути механізм державного регулювання сфери соціального захисту населення;

дослідити інститути соціального захисту;

набути вміння нараховувати різні види державних соціальних виплат;

ознайомитися з сутністю, призначенням та умовами здійснення основних видів соціального страхування – пенсійного, на випадок тимчасової непрацездатності, від безробіття, від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, медичного;

розглянути систему недержавного пенсійного страхування в Україні;

вивчити зарубіжний досвід соціального страхування;

розглянути систему надання соціальних послуг в Україні;

набути уміння виявляти основні проблеми та обґрунтовувати перспективи розвитку соціального страхування в Україні.

Об'єктом вивчення дисципліни є система соціального захисту та соціального страхування в Україні.

Предмет навчальної дисципліни: напрями державного регулювання, нормативно-правове забезпечення, інструменти, процедури та практики соціального захисту й соціального страхування населення.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

| **Результати навчання** | **Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти** |
|---|---|
| РН 1 | ІК, ЗК 1, ЗК 7, СК 7 |
| РН 2 | ІК, СК 2 |
| РН 3 | ІК, ЗК 6, СК 1, СК 11, СК 15 |
| РН 5 | ІК, СК 9 |
| РН 6 | ІК, СК 13 |
| РН 9 | ІК, СК 9 |
| РН 10 | ІК, ЗК 1 |
| РН 12 | ІК, ЗК 1, СК 2 |
| РН 13 | ІК, СК 8, СК 9 |
| РН 16 | ІК, ЗК 1 |
| РН 20 | ІК, СК 3 |

де, РН1. Використовувати сучасні теорії, методологію і методи соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних та прикладних досліджень у сфері соціального захисту.

РН2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань щодо соціального забезпечення, формулювати висновки та рекомендації щодо його впровадження.

РН3. Володіння методами комунікації у застосуванні різних форм взаємодії та спільної діяльності.

РН5. Проектувати теоретичну модель роботи з об’єктами соціального забезпечення в рамках соціальних служб, організацій, установ.

РН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для розвитку професійних навичок та якостей.

РН9. Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної допомоги.

РН10. Пояснювати та надавати обґрунтовані відповіді населенню щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.

РН12. Виявляти потреби різних верств населення та розробляти відповідні програми соціального захисту щодо їх вирішення.

РН13. Аналізувати ефективність реалізації соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах напряму діяльності.

РН16. Розробляти програми навчання та обміну досвідом в системі соціального захисту населення.

РН 20. Вміти оцінювати соціальні ризики за допомогою відповідних методик та демонструвати набуті теоретичні знання щодо їх нейтралізації.

ІК. Здатність розв’язувати складні завдання і проблеми у сфері соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК7. Навички міжособистісної взаємодії.

СК1. Здатність до використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціального забезпечення.

СК2. Здатність планувати та здійснювати соціальні дослідження з метою виявлення й аналізу соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

СК3. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціального забезпечення.

СК7. Здатність розробляти і впроваджувати програми соціального захисту населення.

СК8. Здатність оптимізувати процеси прийняття управлінських рішень у вирішенні питань соціально-економічної допомоги малозахищених категорій населення.

СК9. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.

СК11. Вміння інформувати населення щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.

СК13. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проектів і технологій.

СК15. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології у сфері надання соціальних послуг, застосовувати інноваційні прийоми при розробці й управлінні соціальними проектами у контексті розв'язання соціальних проблем та зміни соціальної ситуації.

# ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

## Зміст навчальної дисципліни

### Змістовий модуль 1. Система соціального захисту населення

### Тема 1. Поняття про систему соціального захисту та соціального страхування

**1.1. Сутність та види соціального захисту населення в Україні.** Визначення соціального захисту. Обмежений та абсолютний соціальний захист. Суб'єкти соціального захисту. Соціальний захист вразливих верств та економічно активного населення. Аналіз сучасного стану соціального захисту в Україні.

**1.2. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні:** пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; страхування на випадок безробіття; соціальне страхування від нещасних випадків та профзахворювань.

**1.3. Зарубіжний досвід соціального захисту та соціального страхування.** Німецька, японська та американська системи соціального захисту населення. Європейський досвід соціального страхування.

### Тема 2. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні

**2.1. Поняття та загальна характеристика права людини на соціальний захист**. Поняття права на соціальний захист. Конституційне та законодавче право людини на соціальний захист.

**2.2. Конституційні соціальні права людини.** Характеристика статей Конституції України, що гарантують право людини на соціальний захист. Характеристика статей Конституції України 46 – 52.

**2.3. Право на соціальний захист у міжнародно-правових актах.** Характеристика конвенцій та рекомендації МОП, що гарантують право на

соціальний захист. Міжнародні конвенції та рекомендації, ратифіковані в Україні. Загальна Декларація прав людини. Європейський кодекс прав людини.

**2.4. Національні нормативно-правові акти в системі соціального захисту.** Зміст та основні статті законодавчих та нормативних актів, що регулюють питання соціального захисту в Україні.

**2.5. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального захисту економічно активного населення.** Поняття про локальний нормативний правовий акт у сфері соціального захисту. Положення "Про соціальний пакет" на підприємстві.

## Тема 3. Державна соціальна допомога в системі соціального захисту населення

**3.1. Державні виплати сім'ям з дітьми.** Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами; допомоги при народженні дитини; допомоги при усиновленні дитини; допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомоги на дітей одиноким матерям; допомоги особі, яка доглядає за хворою дитиною.

**3.2. Державна допомога малозабезпеченим сім'ям**. База для нарахування, розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати.

**3.3. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.** Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: допомоги особам з інвалідністю з дитинства I, II та III груп; допомога на дітей з інвалідністю віком до 18 років; надбавки на догляд за особою з інвалідністю з дитинства підгрупи А I та Б I груп; надбавки одиноким особам з інвалідністю з дитинства II і III груп, які за висновком ЛКК закладу охорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду; надбавки на догляд за дитиною з інвалідністю віком до 6 років; надбавки на догляд за дитиною з інвалідністю віком від 6 до 18 років.

**3.4. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.** Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: допомоги жінкам, яким присвоєно звання України «Мати-героїня»; допомоги особам з інвалідністю II, III груп; допомоги священнослужителям, церковнослужителям; допомоги особам, які досягли віку, що дає право на призначення допомоги; допомоги дитині померлого годувальника; допомоги на догляд одиноким малозабезпеченим особам, які за висновком ЛКК закладу охорони здоров'я потребують постійного стороннього догляду (крім осіб з інвалідністю I групи); допомоги на догляд малозабезпеченим особам з інвалідністю підгрупи А I та Б I груп.

**3.5. Компенсаційні виплати та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.** Розміри, отримувачі, порядок призначення та виплати: одноразової компенсації учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи; одноразової компенсації дітям, які стали особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи; одноразової компенсації сім'ям, які втратили годувальника із числа осіб, віднесених до учасників

ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою; щорічної допомоги на оздоровлення; компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування; компенсації проїзду; грошової компенсації на дітей, які не харчуються в навчальних закладах, розташованих на територіях радіоактивного забруднення, та дітей, які є особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи і не харчуються в навчальних закладах, а також за всі дні, коли вони не відвідували ці заклади.

**3.6. Тимчасові та періодичні державні соціальні виплати та компенсації.** До складу яких включають: тимчасову державну допомогу дітям; соціальну допомогу на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам; допомогу на догляд (щомісячну грошову допомогу особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним); компенсацію як фізичній особі, яка надає соціальні послуги; компенсаційну виплату особі, яка здійснює догляд за особою з інвалідністю I групи або особою, яка досягла 80 років; грошову компенсацію замість санаторно-курортної путівки; компенсацію вартості самостійного санаторно-курортного лікування; пільгу на придбання твердого палива; пільгу на придбання скрапленого газу; одноразову винагороду жінці, якій присвоєно почесне звання України "Мати-героїня"; одноразову матеріальну допомогу особі, яка постраждала від торгівлі людьми; допомогу на поховання; тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату.

## Тема 4. Соціальні послуги в системі соціального захисту населення

**4.1.Сутність та види соціальних послуг як елемента соціального захисту населення**. Поняття про послуги та соціальні послуги. Закон України "Про соціальні послуги". Види соціальних послуг. Принципи надання соціальних послуг.

**4.2. Надавачі соціальних послуг.** Система надання соціальних послуг. Діяльність надавачів соціальних послуг. Недержавний сектор надання соціальних послуг.

**4.3. Адміністрування соціальних послуг.** Механізм адміністрування соціальних послуг. Надання соціальних послуг через: створення фронт-офісів, бек-офісів; віддалених робочих місць; передання повноважень від районного рівня на рівень ОТГ; міжмуніципальне співробітництво.

## Тема 5. Недержавний сектор у системі соціального захисту населення

**5.1. Сутність недержавного соціального захисту.** Сутність, призначення та мета недержавного соціального захисту. Система недержавного пенсійного забезпечення.

**5.2. Особистий недержавний соціальний захист.** Види особистого недержавного соціального захисту: особисті заощадження; депозити в

банківських установах; доходи від самостійного інвестування на ринку цінних паперів; особисте страхування; довічне утримання.

**5.3. Благодійність та волонтерська діяльність.** Сутність благодійництва. Види благодійництва. Волонтерська діяльність як елемент недержавного соціального захисту.

**5.4. Соціальний пакет на підприємстві.** Поняття про соціальний пакет. Види соціальних пакетів. Гнучкий соціальний пакет. Структура соціального пакету на підприємстві.

## Змістовий модуль 2. Система загальнообов'язкового державного соціального страхування

### Тема 6. Діяльність та контроль держави у сфері соціального страхування в Україні

**6.1. Поняття та принципи соціального страхування.** Визначення поняття "соціальне страхування". Види соціального страхування. Принципи соціального страхування. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування.

**6.2. Діяльність Пенсійного фонду України у сфері соціального страхування.** Мета та завдання функціонування Пенсійного фонду України. Функції Пенсійного фонду України.

**6.3. Контроль та нагляд у сфері соціального страхування в Україні**. Організація контролю у сфері соціального страхування. Наглядові функції Пенсійного фонду України.

### Тема 7. Система пенсійного страхування

**7.1. Структура системи пенсійного забезпечення України.** Нормативно-правова база загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Структура, функції Пенсійного фонду України. Принципи функціонування Пенсійного фонду України.

**7.2. Солідарне та накопичувальне загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.** Сутність та солідарної системи пенсійного страхування. Визначення страхового стажу. Поняття про пенсійний вік. Порядок розрахунку розміру пенсій за солідарної системи пенсійного страхування. Сутність накопичувального державного пенсійного страхування. Порядок здійснення пенсійних відрахувань та виплати пенсій при застосуванні накопичувальної системи пенсійного страхування.

**7.3. Недержавне пенсійне страхування.** Накопичувальна система недержавного пенсійного страхування. Корпоративні пенсійні фонди. Порядок здійснення недержавних пенсійних накопичень та виплат.

## Тема 8. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасової втратою працездатності

**8.1. Отримувачі соціальної допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.** Документальне оформлення надання державної соціальної допомоги у зв'язку з втратою працездатності. Отримувачі, яким може бути надано соціальну допомогу.

**8.2. Умови надання та припинення виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності.** Тривалість виплати державної соціальної допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Умови виплати соціальної допомоги та порядок.

**8.3. Розміри та порядок нарахування допомоги по тимчасовій непрацездатності.** Методика нарахування державної соціальної допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Розрахунок розміру допомоги залежно від страхового стажу отримувача.

## Тема 9. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття

**9.1. Умови та тривалість виплати допомоги по безробіттю.** Перелік осіб, які не мають права на отримання допомоги по безробіттю. Тривалість виплати допомоги по безробіттю. Особливості виплати допомоги з безробіття людям передпенсійного віку.

**9.2. Розмір допомоги по безробіттю.** Порядок розрахунку допомоги по безробіттю залежно від страхового стажу та тривалості виплат. Мінімальний та максимальний розмір допомоги по безробіттю.

**9.3. Порядок надання допомоги на здобуття економічної самостійності малозабезпеченої сім'ї.** Умови надання допомоги. Розміри допомоги. Порядок повернення допомоги та умови неповернення.

## Тема 10. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків та профзахворювань

**10.1. Отримувачі страхових виплат у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями.** Перелік отримувачів допомоги у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями. Підстави для отримання допомоги.

**10.2. Умови надання та припинення страхових виплат у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями.** Терміни надання та припинення виплати соціальної допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

**10.3. Розміри та порядок надання соціальної допомоги у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями.** Методика розрахунку допомоги у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями. Розміри допомоги.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань**

| Назва теми та / або завдання | Зміст |
|---|---|
| Тема 1. Практичне заняття 1 | 1. Асоціативна гра “Соціальний захист”<br>2. Ділова гра “Портрет ідеального соціального працівника”<br>3. Психологічний тест “Опитувальник методики “емоційного відгуку” (А. Меграбяна і Н. Епштейна). |
| Тема 2. Семінарське заняття 1 | 1. Поняття про право соціального забезпечення.<br>2. Право людей на соціальний захист в законодавчих та нормативних актах України.<br>3. Нормативно-правові акти, що регламентують питання соціального захисту в Україні.<br>4. Міжнародні конвенції та рекомендації МОП, що гарантують право на соціальний захист |
| Тема 3. Семінарське заняття 2 | 1. Групування різних видів соціальних допомог за призначенням.<br>2. Характеристика державної соціальної допомоги сім’ям з дітьми.<br>3. Порядок призначення та нарахування державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім’ям.<br>4. Характеристика державних соціальних виплат, що надаються людям з інвалідністю.<br>5. Порядок нарахування та виплати соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію.<br>6. Характеристика інших видів державних соціальних виплат |
| Тема 3. Практичне заняття 2 | 1. Міні-тренінг з визначення середньомісячного доходу на одного члена сім’ї.<br>2. Методика нарахування державних соціальних виплат сім’ям з дітьми.<br>3. Методика нарахування державних соціальних виплат малозабезпеченим сім’ям. |
| Тема 3. Практичне заняття 3 | 1. Методика нарахування державних соціальних виплат особам з інвалідністю.<br>2. Методика нарахування соціальних стипендій |
| Тема 4. Практичне заняття 4 | 1. Експрес-опитувальник «Індекс толерантності».<br>2. Анкетне опитування “Що таке толерантність?”.<br>3. Тест комунікативної толерантності |
| Тема 5. Семінарське заняття 3 | 1. Діяльність недержавних пенсійних фондів.<br>2. Види особистого недержавного соціального захисту.<br>3. Види благодійної діяльності.<br>4. Волонтерська діяльність у системі недержавного соціального захисту.<br>5. Соціальний пакет як елемент особистого соціального захисту персоналу підприємства. |
| Тема 6. Семінарське заняття 4 | 1. Сутність і призначення соціального страхування.<br>2. Функції Пенсійного фонду України.<br>3. Процедура контролю у сфері соціального страхування.<br>4. Функції держави із забезпечення нагляду у сфері соціального страхування в Україні |

Закінчення табл. 2

| Назва теми та / або завдання | Зміст |
|---|---|
| Тема 7. Семінарське заняття 5 | 1. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного соціального страхування.<br>2. Солідарна система загальнообов'язкового державного соціального страхування.<br>3. Недержавні пенсійні фонди в Україні.<br>4. Дискусія на тему: Напрями реформування системи пенсійного страхування в Україні |
| Тема 8. Практичне заняття 5 | Розрахунок допомоги по тимчасовій непрацездатності |
| Тема 9. Семінарське заняття 6 | 1. Отримувачі допомоги по безробіттю.<br>2. Особливості розрахунку допомоги по безробіттю залежно від страхового стажу.<br>3. Умови припинення виплати допомоги по безробіттю |
| Тема 9. Практичне заняття 6 | Розрахунок допомоги по безробіттю |
| Тема 10. Семінарське заняття 7 | 1. Нормативно-правове забезпечення загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків та профзахворювань.<br>2. Умови надання страхових виплат у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями.<br>3. Умови припинення та перерахунку страхових виплат у зв'язку з нещасними випадками та профзахворюваннями |

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною подано у табл. 3.

Таблиця 3

## Перелік самостійної роботи

| Назва теми та / або завдання | Зміст |
|---|---|
| Тема 1 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Визначення понять "соціальний захист" та "соціальне страхування. 2. Форми соціального захисту. Підготовка до практичного заняття за питаннями: 3. Характеристика та призначення видів загальнообов'язкового державного соціального страхування. 4. Американський досвід соціального захисту. 5. Європейський досвід соціального захисту |
| Тема 2 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Законодавство Європейських країн з питань соціального захисту. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 2. Рекомендація МОП № 202 Про мінімальні рівні соціального захисту 2012 року. 3. Конвенція МОП № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення (1952 р) |
| Тема 3 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Визначення середньомісячного доходу домогосподарства. 2. Визначення середньомісячного доходу домогосподарства. 3. Зарубіжний досвід надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 4. Зарубіжний досвід надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям. Підготовка до мінітренінгу та контрольної роботи. Підготовка до тестування |
| Тема 4 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Закон України "Про соціальні послуги". 2. Зарубіжний досвід надання соціальних послуг. Підготовка до практичного заняття за питанням: 3. Недержавний сектор у системі надання соціальних послуг. Підготовка до колоквіуму |

Закінчення табл. 3

| Назва теми та / або завдання | Зміст |
|---|---|
| Тема 5 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Закордонна практика недержавного соціального захисту.2. Шляхи залучення недержавного сектора до фінансування соціальної сфери. Підготовка до семінарського заняття за питанням: 3. Гнучкий соціальний пакет |
| Тема 6 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Закон України “Про загальнообов’язкове соціальне страхування”. Підготовка до семінарського заняття за питаннями: 2. Європейський досвід соціального страхування. 3. Американський досвід соціального страхування |
| Тема 7 | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до дискусії: Напрями реформування пенсійної системи України |
| Тема 8 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 2. Закон України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”. Підготовка до практичного та семінарського занять за питанням: 3. Особливості обчислення страхового стажу. 4. Корпоративні пенсійні фонди в Україні |
| Тема 9 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Вплив страхового стажу на розміри виплат допомоги по тимчасовій непрацездатності. Підготовка до практичних та семінарського занять за питаннями: 2. Зарубіжний досвід соціального захисту населення під час тимчасової непрацездатності |
| Тема 10 | Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Види нещасних випадків та профзахворювань. 2. Види соціальної допомоги у випадку профзахворювань. Підготовка до семінарського заняття: 3. Зарубіжний досвід соціального страхування від нещасних випадків та профзахворювань. Оформлення творчого завдання |

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

## МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекції (Теми 1, 3, 7 – 10), проблемні лекції (Теми 2, 5, 6), мінілекція (Тема 4)).

Наочні (демонстрація (Теми 1-10)).

Практичні (асоціативна гра (Тема 1); ділова гра (Тема 1); міні-тренінг (Тема 3); психологічні тести (Теми 1, 4); семінар-дискусія (Тема 7); практична робота (Теми 3, 8, 10); семінари (Теми 2, 3, 5, 6, 9, 10).

# ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

**Поточний контроль** здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

Формою семестрового контролю є залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти отримати залік – 60 балів.

**Підсумковий контроль** здійснюється у вигляді семестрового контролю.

**Семестровий контроль** проводиться у формі заліку. Залікова оцінка визначається шляхом сумування балів за усі види поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи під час поточного контролю: тестування (16 балів), експрес-опитування (10 балів), презентації та доповіді (15 балів), творче завдання (11 балів), домашні завдання (14 балів), письмова контрольна робота (6 балів), колоквіуми (28 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

# РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

## Основна

1. Мельник В. П., Скринник З. Е., Жеребило І. В. та ін. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посіб. / за наук. ред. В. П. Мельника, З. Е. Скринник. 2-ге вид., допов. і перероб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. 612 с.

2. Опалюк Т. Л., Сербалюк Ю. В. Соціальний захист в Україні : навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2023. 243 с.

3. Стецюк Т. І., Димніч О. В., Мурашко О. В. Соціальне страхування : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2023. 167 с.

## Додаткова

4. Андрейчук С. К. Соціальна політика та політика соціального забезпечення : навч. посіб. для студентів спеціальностей 231 «Соціальна робота» та 232 «Соціальне забезпечення». Львів : Видавець ФОП Марченко Т. В., 2025. 141 с.

5. Боднарук М. І., Бурка А. В. Право соціального страхування : навч.-метод. посіб. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича : Рута, 2025. 139 с. ISBN 978-966-423-939-1.

6. Волинець В. В., Кучма О. Л., Саленко І. В. Проблеми соціального страхування у трудових відносинах : практикум. Київ : 7БЦ, 2026. 105 с.

7. Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном. Т. 1. Львів : Магнолія 2006, 2024. 272 с.

8. Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення. Т. 2. Львів : Магнолія 2006, 2024. 429 с.

9. Іванісов О. В. Соціальнии захист як інструмент забезпечення соціальної безпеки населення України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 1. С. 46 – 50. URL : http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/31885.

10. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Досвід соціально-економічного розвитку Сінгапуру: особливості та можливості застосування в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. URL : http://repository.hneu.edu.ua/ handle/123456789/32422.

11. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління соціально-трудовими відносинами. *Ефективна економіка.* 2023. № 1. URL : http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/ 123456789/28833.

12. Мішина С. В. Сучасні тенденції розвитку соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Ефективна економіка*. 2025. № 9. URL : https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37317.

13. Мішина С. В. Соціальне підприємництво як інструмент посилення соціального захисту населення в умовах воєнного часу. *Ефективна економіка*. 2025 URL : https://repository.hneu.edu.ua/handle/ 123456789/37509.

14. Руженський М. М. Соціальний захист населення України : навч. посіб. Київ : ІПК ДСЗУ, 2022. 546 с.

## Інформаційні ресурси

15. Держстат України. Соціальний захист. URL : https://stat.gov.ua/uk/topics/sotsialnyy-zakhyst.

16. Державний центр зайнятості. Аналітична та статистична інформація. URL : https://www.dcz.gov.ua/analitics/68.

17. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. URL : http://www.idss.org.ua/.

18. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL : https://zakon.rada.gov.ua/.

19. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Соціальний захист та соціальне забезпечення». URL : https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4829.

20. Sozialgesetzbuch (SGB). URL : https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de.